

Muzejní akademie I

Textové podklady k tematickému bloku č. 1 – Regionální historie v období středověku pro 3. ročník

Téma č. 2 Hrad Radyně

I. Textové podklady k animovaným filmům Hrad Radyně

Animace 1. Založení hradu Radyně (video obsahuje pověst i faktografii)

Námět: Založení hradu Radyně

Založení hradu dle skutečnosti: Kolem založení hradu Radyně panují určité nejasnosti. První písemná zmínka pochází až ze 3. července roku 1361 od kronikáře Beneše Krabice z Weitmile. Toho dne na Karlštejně vydal císař Karel IV. privilegium, ve kterém osvobozuje obyvatele Staré Plzně od všech poplatků a pracovních povinností, s výjimkou placení královské berně, kvůli újmě, která jim vyvstala při stavbě hradu Karlskrone. Museli ale za sebe jako královi poddaní zaplatit každý rok 28 kop českých grošů purkrabímu na Radyni. Jsou určité indicie, které nás vedou k závěru, že Radyně byla založena současně s Kašperkem roku 1356, možná i dříve. Jelikož se hrad Karlskrone nacházel na ryze českém území, původní jméno hradu po několika desítkách let mizí a hrad se začíná nazývat stejně jako kopec, na kterém stál – Radina (Radyně). Hrad chránil cestu, která nedaleko hradu procházela na jih a dál k šumavským horám. Dále hrad vykonával správu královského majetku v okolí, měl soudní pravomoc nad přímými poddanými panovníka a právo popravovat zločince. Výstavba hradu na zdaleka viditelném kopci měla demonstrovat také moc císaře.

Animace 2. Zkáza hradu Radyně (video obsahuje pověst i faktografii)

Námět: Radyně jako pustnoucí sídlo

Po smrti Karla IV. byl hrad královskou komorou neustále zastavován. Na počátku 16. století hrad vyhořel. K prodeji Šternberkům došlo až za Ferdinanda I. v roce 1536. Hrad je unikátní tím, že se nám dochoval v původní podobě bez dalších přestaveb. Chybí pouze horní části východní věže a realizováno bylo také několik záchranných dostaveb a oprav – části koruny zdiva, okenní záklenky, mostní pilíře a část obvodové hradby. Generální oprava hradu byla provedena v letech 1823–1825 za majitele hraběte Kristiána Vincence z Waldsteinu.

Animace 3. Obnova hradu Radyně (video obsahuje pouze faktografii)

Námět: Radyně jako symbol kraje

1. V roce 1920 odkupuje hrad od Waldsteinů město Starý Plzenec a v letech 1922–1928 ho opravuje Spolek pro záchranu Radyně a Hůrky pod vedením arch. D. Kleina, čímž je hrad v podstatě zachráněn pro příští generace. Další opravy pokračovaly v sedmdesátých letech, kdy byl majitelem stát. Počátkem devadesátých let, kdy byl hrad státem vrácen svému majiteli, a to městu Starý Plzenec, bylo přikročeno k dalším opravám. Ty vyvrcholily hlavně v prvním desetiletí 21. století, kdy byl hrad zcela opraven.
2. Současnost: turistický ruch, znovuotevření restaurace v podhradí, historické slavnosti

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

II. Textové podklady k práci s replikami

Jezdecká ostruha: O velkém rozšíření koní v 10. století v Čechách se zmiňuje již Ibrahím ibn Jakob. Koně byli chováni především pro potřeby nobility – k dopravě a válce. Ostruhy jsou pak nejdůležitějším ze všech archeologických nálezů koňských postrojů, dokládají totiž společenské postavení jejich majitele a jeho zařazení mezi určitou vrstvu společnosti, která měla právo jezdit na koni a také nosit ostruhy.

Pergamen: Užívání zvířecích kůží jako psacího materiálu je velmi staré. První zmínky jsou kladeny asi do doby 2500 př. n. l., kdy se příležitostně používaly různě zpracované kůže u starověkých písařů. Po tomto materiálu písaři sáhli tehdy, pokud potřebovali pevný a trvanlivý materiál. Pergamen se připravoval z kůže ovčí, koz, telat či nenarozených jehňat. Jsou známé i pergameny vyráběné z kůží gazel, antilop nebo dokonce i pštrosů.

Kostěný hřeben: Hřeben byl a je celosvětově rozšířená toaletní potřeba určená k úpravě vlasů a vousů, případně slouží jako ozdoba účesu (Lutovský 2001, 96; Sklenář 2000, 9). Existence předmětů sloužících jako hřebeny se předpokládá nejméně od mladého paleolitu, ale nejstarší ojedinělé nálezy kostěných hřebenů pochází z neolitu. Hřebeny tedy prodělaly dlouhou historii vývoje a i v současnosti jsou důležitými osobními předměty lidí takřka ze všech zemí a kultur na celém světě a stejně jako v minulosti stále plní různé funkce a symbolické významy.

Dlaždice vyšehradského typu: Kombinace šestihranných reliéfních dlaždic, trojúhelníků a dlaždic čtvercových je charakteristická pro nejstarší – vyšehradský – typ českých středověkých podlah. Přesně tato kombinace se nachází i v rotundě. Jméno podlaha nese podle dlažby v bazilice sv. Vavřince na Vyšehradě objevené v roce 1884, která ve své době vzbudila mimořádnou pozornost a vyvolala následné výzkumy. Dlaždice tohoto typu se našly rovněž v rotundě sv. Petra a Pavla ve Starém Plzenci.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY